GAZETECİLİK VE MEDYA ARAŞTIRMALARI
Güncel Sorunlar ve Yaklaşımlar

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Erkan SOLMAZ

Vizetek
Yayıncılık

GAZETECİLİK VE MEDYA ARAŞTIRMALARI
Güncel Sorunlar ve Yaklaşımlar

Editör

Dr. Öğr. Üyesi Erkan SOLMAZ

Yazarlar

Ekin Bahar KAYA - Fırat YOLCU - İbrahim Sena ARVAS - Mutluhan ÇAMUR

E-ISBN: 978-625-382-549-2
DOI: 10.54637/vizetek.9786253825492

Copyright © Vizetek
Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap, elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra KULAKSIZ
Kapak Tasarımı ve Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR
Baskı: Ankara | Ekim, 2026

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)
Elektronik Yayın Formatı: PDF
Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Vizetek Yayıncılık

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA
Tel.: (0312) 482 00 11
Web: www.vizetek.com.tr
E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com
Yayıncı Sertifika No: 41575

SUNUŞ

Gazetecilik, tarih boyunca iletişim teknolojilerindeki gelişmelere uyum sağlayarak varlığını sürdüren mesleklerden biridir. Haber mektuplarından basılı gazetelere, radyo ve televizyondan internet teknolojilerine kadar yaşanan dönüşümler, yalnızca haberin insanlara ulaştırılma biçimini değil, haber üretim süreçlerini, gazetecilerin mesleki sorumluluklarını ve toplumun haberle kurduğu ilişkiyi de etkilemiştir. Dijitalleşmeyle birlikte bu dönüşümün hızı artarken gazeteciliğin geleceğine ilişkin tartışmalar da yeni boyutlar kazanmıştır.

Günümüzde gazeteciliğin karşı karşıya kaldığı mesele, yalnızca gelişen teknolojilere uyum sağlamak değildir. Haberin hangi ölçütlere göre seçileceği, kimler tarafından üretileceği, hangi mecralarda dolaşıma gireceği, doğruluğunun nasıl güvence altına alınacağı ve okuyucular tarafından nasıl karşılanacağı da yeniden değerlendirilmesi gereken konular arasındadır. Üstelik bu soruların her biri diğerleriyle yakından ilişkilidir. Okuyucuların değişen talepleri haber üretimini etkilerken haber kuruluşlarının ekonomik kaygıları, teknolojik platformların işleyişi ve gazeteciliğe duyulan güven de bu ilişkinin biçimlenmesinde belirleyici olmaktadır.

Elinizdeki kitap, gazeteciliğin tarihsel birikimini ve dijital çağdaki dönüşümünü beş farklı çalışma üzerinden tartışmaktadır. Kitapta yer alan bölümler, basın tarihindeki yayın politikalarından günümüzün haber üretimi, anlatımı, güvenilirliği ve tüketimine kadar uzanan bir çerçeve içerisinde bir araya getirilmiştir. Her çalışma kendi konusu ve yaklaşımı doğrultusunda gazeteciliğin farklı dönemlerdeki meselelerini ele alırken birlikte okunduklarında mesleğin karşı karşıya kaldığı değişimin farklı boyutlarını görünür kılmaktadır.

Kitabın ilk bölümünde İbrahim Sena Arvas, "SEO Haberciliğiyle Dönüşen Editoryal Egemenlik ve Arz-Talep İlişkisi" başlıklı çalışmasıyla arama motoru optimizasyonunun haber üretim süreçleri üzerindeki etkilerini incelemektedir. Çalışmada, gazetecinin kamu yararı doğrultusunda verdiği editoryal kararlar ile okuyucunun arama motorları aracılığıyla ölçülebilen bilgi talepleri arasındaki ilişki tartışılmaktadır. SEO uygulamalarının gazeteciliğin kamusal sorumluluğu açısından taşıdığı riskler ele alınırken bu uygulamaların haberlerin görünürlüğünü artırma ve okuyucuların bilgi ihtiyaçlarını karşılama bakımından sağlayabileceği olanaklar da değerlendirilmektedir. Bölüm, haber arzı ile okuyucu talebi arasındaki ilişkiyi

farklı habercilik uygulamaları üzerinden ele alması ve gazetecilik eğitiminin bu dönüşüme nasıl karşılık vermesi gerektiğini tartışması bakımından da dikkat çekmektedir.

Kitabın ikinci bölümünde Fırat Yolcu, "Bir Halkevi Dergisi: Yeni Türk Mecmuası" başlıklı çalışmasıyla gazeteciliğin geçirdiği dönüşüme tarihsel bir perspektiften yaklaşmaktadır. Erken Cumhuriyet döneminin önemli süreli yayınlarından biri olan Yeni Türk Mecmuası'nın incelendiği çalışmada, derginin yayın politikası, yazar kadrosu, içerikleri ve dönemin siyasal kurumlarıyla ilişkileri ele alınmaktadır. Böylece gazeteciliğin editoryal kararlarını etkileyen koşulların yalnızca günümüzün dijital teknolojileriyle ortaya çıkmadığı, basın tarihinin farklı dönemlerinde siyasal ve kurumsal etkilerin de yayıncılık faaliyetlerinin biçimlenmesinde önemli rol oynadığı görülmektedir. Bu tarihsel örnek, günümüzde gazetecilik üzerinde etkili olan ekonomik ve algoritmik baskıların, mesleğin karar verme süreçlerine ilişkin daha geniş bir tartışma içerisinde değerlendirilmesine katkı sunmaktadır.

Kitabın üçüncü bölümünde Mutluhan Çamur, "Dezenformasyon Çağında Gazeteciliğe Duyulan Güveni Zedeleyen Etkenler" başlıklı çalışmasında gazeteciliğin güvenilirliğini tehdit eden gelişmeleri incelemektedir. Dijital ortamlarda yanlış bilginin hızla üretilmesi ve yayılması, gazetecilerin doğrulama ve kamuoyunu doğru bilgilendirme sorumluluklarını daha önemli hâle getirmiştir. Bununla birlikte haber merkezlerinin ekonomik koşulları, haberi ilk duyuran olma yarışı, tıklanma baskısı ve sosyal medya platformlarının yapısal özellikleri, bu sorumluluğun yerine getirilmesini güçleştirebilmektedir. Çalışmada yanlış bilgi ve dezenformasyonun yayılma dinamiklerinin yanı sıra gazetecileri ve medya kuruluşlarını hedef alan itibarsızlaştırma girişimleri de ele alınmaktadır. Böylece gazeteciliğe duyulan güvenin yalnızca haberin doğruluğuyla değil, mesleğin içinde bulunduğu ekonomik, siyasal ve teknolojik koşullarla birlikte değerlendirilmesi gerektiği ortaya konulmaktadır.

Dördüncü ve son bölümde Ekin Bahar Kaya, "Dijital Çağda Değişen Haber Tüketim Pratikleri: Haber Yorgunluğu ve Haberden Kaçınma" başlıklı çalışmasıyla gazetecilikteki dönüşümün okuyucu açısından ortaya çıkardığı sonuçlara odaklanmaktadır. Dijital platformlar sayesinde habere ulaşmak kolaylaşırken insanların gün boyunca çok sayıda haberle karşılaşması, bilgi edinmenin yanı sıra bilişsel ve duygusal bir yük de oluşturabilmektedir. Haber yorgunluğu, olumsuz haber akışı ve haberden kaçınma gibi olgular, haber

tüketiminin yalnızca erişim olanakları veya tüketim miktarı üzerinden değerlendirilemeyeceğini göstermektedir. Bu bölüm, bireylerin haberle kurdukları ilişkinin değişen niteliğini inceleyerek haberden uzaklaşmanın her zaman toplumsal gelişmelere ilgisizlik anlamına gelmediğine de dikkat çekmektedir.

Basın tarihine ilişkin çalışma, haberin üretimi ve dolaşımında siyasal ve kurumsal etkilerin dijital çağdan çok önce de belirleyici olabildiğini hatırlatmaktadır. Kitaptaki çalışmalar birlikte değerlendirildiğinde dijital gazeteciliğin dikkat çekici bir çelişkiyle karşı karşıya olduğu görülmektedir. Haber kuruluşları bir yandan daha fazla okuyucuya ulaşmak, içeriklerini görünür kılmak ve kullanıcıların ilgisini sürdürmek için yeni yöntemler geliştirirken diğer yandan yoğun haber akışı, güven sorunları ve değişen tüketim alışkanlıkları nedeniyle okuyucuların haberle kurdukları ilişki giderek karmaşıklaşmaktadır. Bu nedenle dijital gazeteciliğin başarısını yalnızca teknolojik gelişmişlik, haber üretim hızı, tıklanma sayıları veya erişim oranları üzerinden değerlendirmek yeterli değildir.

Bütün bu dönüşüm içerisinde gazeteciliğin toplumsal sorumluluğu önemini korumaktadır. Haberlerin farklı mecralarda sunulması, algoritmalar aracılığıyla görünür kılınması veya okuyucu taleplerine göre yeniden düzenlenmesi, doğru bilgi sunma ve kamu yararını gözetme sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Aksine dijital ortamın sunduğu yeni olanakların gazetecilik meslek ilkeleriyle nasıl ilişkilendirileceği, mesleğin geleceğine yönelik tartışmaların merkezinde yer almaktadır.

Bu kitabın, gazeteciliğin tarihsel birikimini ve dijital çağda değişen yapısını anlamak isteyen araştırmacılara, akademisyenlere, öğrencilere ve medya profesyonellerine farklı bakış açıları sunmasını umut ediyorum. Gazeteciliğin teknolojik dönüşümünü yalnızca ortaya çıkan sorunlar üzerinden değil, bu dönüşümün sağlayabileceği imkânlarla birlikte değerlendirmek, mesleğin geleceğine ilişkin daha kapsamlı tartışmalar yürütülmesine katkıda bulunacaktır.

Kitabın hazırlanmasına bilimsel çalışmalarıyla katkı sunan değerli yazarlara teşekkür eder, eserin iletişim ve gazetecilik alanındaki araştırmalara katkı sağlamasını dilerim.

Dr. Öğretim Üyesi Erkan SOLMAZ

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

SEO Haberciliğiyle Dönüşen Editoryal Egemenlik ve Arz-Talep İlişkisi 1

İbrahim Sena ARVAS

2. BÖLÜM

Bir Halkevi Dergisi: Yeni Türk Mecmuası 33

Fırat YOLCU

3. BÖLÜM

Dezenformasyon Çağında
Gazeteciliğe Duyulan Güveni Zedeleyen Etkenler 49

Mutluhan ÇAMUR

4. BÖLÜM

Dijital Çağda Değişen Haber Tüketim Pratikleri:
Haber Yorgunluğu ve Haberden Kaçınma 65

Ekin Bahar KAYA